

Veřejné finance zcela jinak: paradigma třetího milénia (P3M)

materiál k veřejné prezentaci konané dne 22.1.2009 na Novotného lávce 5, Praha je nyní předkládán ve druhé verzi, doplněné a přepracované, mj. i na základě obšírné diskuze, která po prezentaci P3M následovala

Prohlášení:

Paradigma třetího milénia, stručně **P3M**, je zcela novým, současně však plně komplexním, uceleným systémem veřejných financí.

P3M je naprosto zásadní změnou oproti existujícímu pojetí veřejných financí, skutečnou, převratnou změnou, v tom nejlepším smyslu slova změnou paradigmatu. Nejde tudíž o soubor nějakých kosmetických úprav toho, co je ve světě zavedeno a co dostávalo svou podobu především od konce devatenáctého století (von Bismarck a další).

Poněvadž toto řešení je zcela odolné vůči existujícímu demografickému vývoji a jediným předpokladem jeho trvalého a úspěšného fungování je fungující ekonomika, jde o řešení, které je - zvláště v dnešní situaci - neodmítnutelné.

P3M je paradigmatem zcela novým, paradigmatem vytvořeným výhradně námi, manželi ing.Marií a Michaelem Dymáčekovými: jde tudíž plně, jednoznačně a nezpochybnitelně o výhradně naše duševní, ale i obchodní vlastnictví, neboť výhradně naše je veškeré know-how související s vznikem P3M a výhradně naše byly veškeré finanční prostředky, které byly pro vznik tohoto nového paradigmatu použity.

P3M bude od této chvíle prezentováno celosvětově, v masivní informační a marketingové kampani, spolu s nabídkou vládám na zajištění přechodu stávajících systémů na nový.

Tuto kampaň, jakož i implementaci přechodu stávajících systémů veřejných financí jednotlivých zemí na P3M, jsme svěřili firmě BIP Group a.s., a to do doby, než založíme novou obchodní společnost, která se bude z našeho pověření zabývat výhradně otázkami souvisejícími s P3M a jeho implementacemi. Vše bude ovšem ve spolupráci s celou řadou dalších subjektů, zejména ve spolupráci s veřejným sektorem, zde ve spolupráci prostřednictvím technologií PPPs (Public Private Partnerships), patřičně ale přizpůsobenými pro tento účel.

Poněvadž nové řešení je plně a jednoznačně duševním i obchodním vlastnictvím manželů Dymáčekových a BIP Group a.s. má výhradní práva k zajištění přechodu stávajících systémů veřejných financí na nové paradigma, vlády buď mohou naši nabídku akceptovat nebo práva na zavedení nového paradigmatu od nás odkoupit (a poté si toto zavedení již obstarat samy).

Dnešní den, 22.1.2009, je komplexní veřejnou prezentací paradigmatu 3. milénia, jakkoliv hlavní myšlenky byly formulovány už v květnu 2004 a zveřejněny 29.9.2004.

Ing. Marie Dymáčeková

Michael Dymáček

Dne 22.1.2009 se v prostorách ČSVTS, Novotného lávka 5, Praha, uskutečnila prezentace našeho projektu „Veřejné finance zcela jinak: paradigma třetího milénia (P3M)“.

Při této příležitosti byl účastníkům předán i písemný devítistránkový materiál popisující hlavní principy P3M, důvody proč je přechod na P3M nevyhnutelný, zejména nyní, a také návrh, jak by přechod na P3M měl v průběhu následujících osmi let proběhnout. Bylo zdůrazněno, že tyto konkrétní návrhy jsou zpracovány, mimo jiné, s ohledem na urgentní potřeby vyvolané současnou krizí finančních institucí a nastupující recesí tak, aby je bylo možno uvést do chodu téměř neprodleně: uvedli jsme a doložili, že žádný podobný, stejně silný a dlouhodobě stabilní nástroj neexistuje.

Podtrhneme, že text s datem 22.1.2009 přes svou stručnost i vyčerpávajícím způsobem popisuje a plně dokládá vše, co bylo konstatováno výše.

V obsáhlé a velmi otevřené diskusi, která dne 22.1.2009 po skončení prezentace následovala, se však ukázalo, že zvyková zátěž chápání ekonomiky v její dnešní podobě, úzce spojené s placením daní a financováním veřejné sféry z takto vybraných peněz, je zažitá daleko silněji, než jsme očekávali, což výrazným způsobem ztěžuje akceptaci toho, že zde může být vše jinak a ekonomika po této změně, konkrétně po přechodu na P3M, bude nejenže fungovat, ale fungovat bude daleko lépe a daleko stabilněji než dosud. Jako velmi obtížné se ukázalo zejména pochopení stěžejní myšlenky P3M, a sice, že příjmovou stránku veřejných rozpočtů lze stanovit direktivně, čistě na základě hodnoty produktu veřejné sféry, tedy bez výběru daní, a že zajištění toku peněz v takto změněném systému lze zabezpečit vytvořením Registrační a depozitní banky (krátce: RDB).

Po těchto zkušenostech nyní předkládáme doplněnou a přepracovanou verzi původního materiálu s datem 22.1.2009, a to s cílem využít zkušeností, které jsme tento den získali z oné diskuse tak, aby se výrazně usnadnila akceptace hlavních principů P3M odbornou i širší veřejností, především však proto, aby byla co nejdříve zahájena implementace P3M v praxi.

Doplňujeme tudíž původní prezentaci o diskusi hlavních principů a vazeb fungování ekonomiky, zejména z hlediska možných, ale nerealizovaných scénářů historického vývoje. Podtrhneme, že související výklad plní výhradně cíl didaktický: umožňuje nahlédnout, že historický vývoj mohl i v ekonomice postupovat jinak, a byť se tak (podtrhneme i to, že našťástí!) nestalo, diskuse těchto alternativních scénářů umožní daleko snadněji přijmout i tak zásadní zvrát, jakým je návrh přechodu na P3M, zvrát paradigmatu, speciálně pak zjistit, že veřejná sféra bude v P3M fungovat bez výběru daní a také plně pochopit funkci a roli RDB jakožto zprostředkovatele peněžních toků v P3M.

Paralelně pracujeme i na nové verzi vyčerpávajícího textu k problematice přechodu na P3M, textu, který by nahradil text, který jsme zpracovali dříve, v období květen 2004 až únor 2005, tedy text, který byl z řady důvodů prezentován jen omezenému počtu nám blízkých osob (a který byl v omezeném rozsahu a zkrácené podobě zveřejněn 29.9.2004), text, který je nutno doplnit a přepracovat i s ohledem na současný vývoj světové ekonomiky, zejména na probíhající krizi finančních institucí a následně vyvolanou recesi i reálné ekonomiky.

Po zkušenostech z prezentace 22.1.2009 počítáme ovšem i s tím, že průběžně budeme zlepšovat i tuto stručnou, úvodní prezentaci.

Základní popis a parametry projektu; návrhy postupu při přechodu na P3M – verze2

I.Téze

- ✓ **Paradigma třetího milénia** (krátce **P3M**) nahradí klasické (řekněme von Bismarckovo) paradigma (krátce vBP) veřejných financí; jde přitom o zásadní změnu i ve fungování ekonomik jako celku, přitom o změnu všestranně pozitivní.
- ✓ Obě paradigmatata, dosavadní vBP, i to nové, P3M, vycházejí z těchto premis:
 - Veřejné služby jsou hrazeny z veřejných financí v rozsahu stanoveným veřejnými rozpočty.
 - Veřejné služby jsou nedílnou součástí moderní ekonomiky; tyto služby mají hodnotu vyjádřitelnou v penězích.
- ✓ Rozdíl mezi vBP a P3M je ve způsobu plnění příjmů veřejných rozpočtů:
 - Ve vBP jsou daně neodmyslitelným, vesměs hlavním zdrojem příjmů veřejných rozpočtů.
 - V P3M se příjmy veřejných rozpočtů odvozují z výdajových potřeb veřejných financí a stanovují se na tomto základě, vždy však v přísném vztahu k výkonnosti ekonomiky; ruší se veškeré daně kromě těch s regulační funkcí – k praktickému zajištění toku peněz veřejných příjmů a výdajů se zřizuje Registrační a depozitní banka (RDB); RDB slouží i jako registr příjmů pro výpočet nároků na penzi a má i řadu dalších funkcí.
 - Šedá ekonomika ztrácí v P3M smysl, proti černé je P3M schopno účinně zasáhnout.
- ✓ P3M není závislé na demografickém vývoji, je závislé pouze na tom, jak a v jakém rozsahu ekonomika dokáže zabezpečit potřeby obyvatelstva a samo pak zpětně k stabilitě a síle ekonomiky přispívá.

V této vzájemné vazbě mezi silou a stabilitou ekonomiky pak **P3M plně a dlouhodobě stabilně řeší**, a to vždy nejlepším možným způsobem, **celou problematiku veřejných financí: potřeby zdravotnictví, penzí a ostatního sociálního zabezpečení, školství, vědy a výzkumu, bezpečnosti, soudnictví, státních zastupitelství, obrany, administrativy, jakož i všech dalších potřeb, které budou financovány z veřejných rozpočtů.**

P3M je tudíž řešením všech těch problémů, které se dosud v rámci vBP řešit nepodařilo a popravdě, nepodařilo proto, že jsou v rámci vBP neřešitelné.

- ✓ **P3M je současně mimořádně vstřícné k podnikání:** už jen tím, že ani podnikání ani zaměstnanci nebudou platit žádné daně, především žádné daně z příjmů, ze sociálního a zdravotního zabezpečení a nebude se platit ani žádné DPH, vše se mimořádně zjednoduší, neboť v nákladech na produkt bude figurovat jen to, co je skutečně, přímo z podstaty nezbytné - i odpisová schémata si každá firma stanoví dle vlastních potřeb.
- ✓ **P3M je nástrojem globálním:** v prostředí vyspělých ekonomik EU, USA, Japonska a všech dalších plně a důsledně vyřeší všechny problémy, které se dosud řešit nedařilo, na prvním místě problémy financování zdravotnictví a penzí, a v rozvíjejících se ekonomikách Číny, Indie a dalších umožní rychlé a efektivní zavedení moderních systémů veřejných financí, zejména veřejné financování silného zdravotnictví a sociálního zabezpečení, včetně penzí.
- ✓ V časech současné finanční krize a hrozící ekonomické recese je P3M velmi účinným a navíc zcela bezkonkurenčním nástrojem k jejich překonání.
 - **Navrhujeme postupný přechod na P3M v průběhu osmi roků**, daňová kvóta by se v prvních třech letech snižovala o 15% ročně, v dalších pěti letech o 11% ročně, navíc lze každým rokem ekonomiku stimulovat injekcí v rozsahu 2% až 5% vzhledem k výši HDP.
 - **První kroky** lze přitom učinit velmi rychle, prakticky **okamžitě**: byla by zřízena RDB, daňová kvóta snížena o prvních 15% a došlo by i k první injekci v rozsahu 2% až 5% vzhledem k výši stávajícího HDP – vše bez jakéhokoliv zadlužení veřejných financí.

II. Podrobněji

1. Ekonomika

Ekonomika se vyvíjela do své dnešní, moderní podoby ve vyspělých zemích po dobu dlouhých tisíciletí. Ušla dlouhou cestu od prakticky žádných ekonomických projevů uvnitř lovecké tlupy, přes společnosti s převažujícím zemědělstvím, vznik řemeslné výroby a vznik průmyslu, až k dnešní ekonomice drtivě se zvyšující produktivity ve výrobě, ekonomice s bohatým sektorem služeb a nyní, díky enormnímu pokroku v dopravních a IT technologiích ekonomice fungující plně globálně.

Na této cestě nalezneme jak dlouhá období v podstatě jen povlovného vývoje, tak i období spíše kratší, v jejichž průběhu se objevilo a obvykle pak i rychle vykrystalizovalo něco podstatně nového, nové paradigma, které pak - spolu s předchozí historickou zkušeností a zvyky – utvářelo životní běh dalšího období v zásadě jen pozvolného vývoje.

Kromě technologických milníků, například pazourku, cíleného pěstování rostlin a dobytka, bronzu a poté železa, jsou zde stejně významné milníky řekněme společenské: lovecká tlupa se po změně na společnost s převažujícím zemědělstvím rozrostla, vznikaly osady a později města, v nichž stále větší roli hrála specializace a hierarchizace společnosti, vznikla směna, nejprve naturální, objevily se daně, rovněž asi nejprve naturální, aby poté, mnohdy i současně, vznikly i peníze.

Zastavme se u naturální směny a naturálních daní.

Směna vznikla ze dvou důvodů: jednak ze specializace – kovář nemusel mít dostatek času, aby se věnoval i poli a dobytku – jednak, možná ještě dříve, z výhod polohy: ne všude byly k mání potřebné pazourky.

Daně zřejmě vznikly v časech, kdy se společnosti začaly hierarchizovat a zřejmě i z důvodů pokračující specializace.

Náčelník větší osady byl již obvykle specialistou na řízení, který se již běžnou činností směřující k produkci potravy či k nějaké řemeslné produkci, nemohl zabývat se stejným časovým nasazením jako ti, co další – veřejné – povinnosti neměli. Jak tento celek rostl, vedle náčelníka se objevili další řídicí činitelé, pak specializovaní bojovníci - vojáci, písaři, soudci, učitelé, ranhojiči a kněží a řada dalších podobných profesí s nepochybným a vesměs i čímsi jedinečným významem pro ostatní. Ti všichni, a obvykle i jejich rodiny, museli jíst, být ošaceni a také bydlet, což se řešilo nejprve donáškou těchto věcí přímo náčelníkovi a šamanovi tlupy, poté buď donáškou těchto věcí, ale již většímu počtu „veřejných“ činitelů, nebo postupně novým civilizačním výdobytkem, výběrem naturálních daní, a jejich rozdělením mezi výše zmíněné specifické pilíře již značně rozvrstvené společnosti.

Povšimněme si a zapamatujme, že zatím bylo více méně věcí svobodného rozhodnutí, zda náčelník a další veřejní činitelé získali své naturální požitky v oné naturální podobě zcela přímo, každý jednotlivě a z uznání hodnoty (dnes řekněme ceny) jeho role (možná řekněme práce) pro efektivní život celé společnosti, nebo se tak dělo přes institut daně, to jest, každý dal na hromádku něco a tuto hromádku si pak teprve oni veřejní činitelé rozdělili. Bylo tedy zatím pořád jedno, zda takové společenství funguje v režimu bezdaňovém, či zda jsou již zde daně zavedeny.

Zůstaňme chvíli u tohoto vzniku daní.

Aby se mohl objevit náčelník, vůdce, který už nepracuje, bojovník, který pouze chrání a jinak rovněž nepracuje, a řada dalších postav, dnes řekneme veřejného sektoru neboli veřejné sféry, museli, mimo jiné, být ti ostatní natolik produktivní, že vytvořili dostatek jídla, ošacení a dalších nezbytných produktů a služeb, aby toho bylo dost pro všechny.

Museli se také dohodnout, že celkový společenský produkt se vhodným způsobem přerozdělí a jak se to technicky zařídí.

V prvním výše popsaném, bezdaňovém řešení se na hromádku dá vše, co takové společenství vytvoří, tedy producenti potravy, řemeslníci (jsou-li už specializováni) a stejně tak i osoby veřejného sektoru (nevadí, že „produkt“ vytvářený některými z nich je čistě nehmotný – např. řídicí role náčelníka) a tato hromádka se pak jako celá přerozdělí.

Ve druhém případě každý producent z neveřejné sféry oddělí určitou část, jeho daň a na společnou hromádku dá jen tuto část své produkce. Tuto daňovou hromádku, a jen ji, si pak mezi sebou rozdělí činitelé veřejné sféry, od náčelníka až po drába.

Pomiňme, že často začali ti na špici hierarchie svého postavení využívat, chceme-li zneužívat, k tomu, že jejich podíl na vytvořených hmotných statcích byl daleko větší než těch, co je přímo vytvářeli. Ať tedy náčelník, bojovník, později voják, dostával to, co mu – řekněme z hlediska vyššího mravního – náleželo nebo hrabal daleko víc, vyjadřovalo to, ať už oprávněně nebo zavrženíhodně, jeho společenský význam, získalo to, řekněme zvykem, ať už zvykem přirozeně a všeobecně akceptovaným či zvykem vynuceným násilím, příslušnou směnnou hodnotu.

Je tudíž do značné míry věcí vkusu – a také zvyku – zda se na daně, aspoň v tomto prostředí jinak naturální směny, budeme dívat tak, jak jsme dnes zvyklí, a sice tak, že je to prostředek výběru – tehdy naturálií, dnes peněz – prostředků pro zajištění chodu veřejné sféry – nejprve náčelníka a šamana, dnes velmi obsažné a pestré struktury lidí a aktivit – nebo jako na médium směny, v níž daně jen zprostředkují směnu hodnot mezi příslušnými subjekty ekonomiky namísto směny přímé, tedy směny v níž vesnický kovář dostane za okování koně či vytrhnutí zubu slepici, zatímco náčelník, později starosta nedostane za svou práci, řízení vesnice, tu slepici přímo, ale dostane ji přerozdělením vybraných daní, přičemž další slepice, vejce, sukno, atd., atd. dostane nejen on, ale i další činitelé s podobně obecným významem pro chod vesnice: na úsvitu dějin šaman, později kněz, poté postupně dráb, učitel atd., atd.

Zatím především doporučíme výše řečené k pečlivému zapamatování a rozmyšlení – později se nám toto téma vrátí, neb bude jedním z klíčových skutečností, dovolujících přechod na P3M.

Nyní peníze! Ty byly vynalezeny poměrně brzo, v raných civilizacích, a jejich vynález lze považovat za jisté společenské nezbytí: lze si jen obtížně představit, že civilizace by postupovala tak, jak postupovala, kdyby nebylo peněz.

Peníze plnily a nadále plní dvojí úlohu.

Za prvé postupně získaly funkci univerzálního prostředku pro vyjádření hodnoty, ceny, každého produktu, každé ekonomické aktivity: od páru bot, pecnu chleba, motyky, později mlátičky a ještě později kombajnu, až po finanční vyjádření práce učitele, lékaře, advokáta, atd., atd.

A za druhé, zároveň se zvykově ustálila i další role peněz, a sice role média, které v této dynamice společensko-ekonomického dění vykonává roli zprostředkující, roli, která dovoluje jednoduchou a velmi efektivní směnu statků nejrůznějšího druhu mezi nejrůznějšími subjekty ekonomiky.

Připomeňme, že zvykově se vyvíjela i fyzická podoba peněz, od původně hlavně zlatých a stříbrných mincí, přes bankovky původně kryté zlatem, případně i jinými aktivy, považovanými za bezpečné, až po dnešní podobu pracující v kombinaci oběživa, bankovek a mincí, a nehmotných aktiv v bankách a jiných finančních ústavech a plnící už ryze zvykově obě své funkce.

Je velmi podstatné vědět to, co těmi či jinými slovy říká každá moderní učebnice ekonomie o moderní roli peněz, a sice, že **peníze zde jsou proto, že zde jsou a fungují tak, jak fungují právě proto, že tak fungují.** Je velmi nepříjemné, že nám dnešní krize tuto pravdu velmi naléhavě připomíná, ale má to tu, jakkoliv nechtěnou, výhodu, že tím každý ví, že to tak opravdu je.

Přímá směna, učeně barter, byla postupně vytlačována směnou prostřednictvím peněz, neboť to bylo mnohem snazší a pružnější, a i tam, kde barter zůstává, je to obvykle tak, že směna zboží probíhá na základě cen, vyjádřených v penězích.

A namísto přímé směny hodnot práce jednotlivých veřejných činitelů za přímé počitky v podobě stravy, ošacení a dalších potřeb a benefitů, převládlo řešení výběru daní a následného přerozdělení výnosu výběru daní mezi veřejné činitele a další veřejné aktivity (výstavba cest, později silnic a dálnic apod.), s tím, že také daně jsou již dávno vybírány, a poté přerozdělovány, v penězích, nikoliv v naturáliích.

2. Dnešní ekonomika a klasické, von Bismarckovo, paradigma veřejných financí

Moderní ekonomika je výsledkem dlouhého vývoje s mnoha výraznými milníky.

Jmenujme průmyslovou revoluci konce sedmáctého století, v novější době proces civilizačního zlomu zahájený v polovině šedesátých let dvacátého století, charakterizovaný rychlým rozvojem vědy, výzkumu a takto získaných aplikací, na jednom z čelných míst IT, pozemní i letecké dopravy, prudkým růstem automatizace a stále více i robotizace, nejprve v průmyslu, avšak stále více i ve službách, atd., atd. Globalizace je logickým, významným, přitom však agresivním důsledkem pohybu v rámci civilizačního zlomu, důsledkem zdravým, ale i někdy i méně zdravým.

Jmenujme ale i společenské a sociální zasazení moderní ekonomiky: ta dnes funguje v rozdělení na dvě sféry, pro stručnost vyjadřování hovoříme o sféře podnikání a sféře veřejné.

Sféra podnikání zahrnuje veškeré ekonomické aktivity na bázi podnikání soukromého, ale nejen to, jsou zde zahrnuty i ty aktivity, které jsou realizovány ve vlastnictví veřejného sektoru, přitom ale svou

produkcí umísťujú na trh a své příjmy získávají z prodeje této produkce na trhu – typickým příkladem v ČR je Budvar.

Sféra veřejná koná své aktivity na základě veřejných rozpočtů, z nichž čerpá prostředky na své výdaje, tedy platby důchodů a dalších sociálních služeb nebo aspoň jejich významnou část, zdravotní služby – opět buď vše nebo významnou část, dále pak a obdobně oblast vzdělávání, soudy a státní zastupitelství, policii a armádu, veřejnou administrativu a řadu aktivit dalších, od dotačního angažmá v neziskovém sektoru až po angažmá ve výstavbě a provozu infrastruktury apod.

Pro úplnost doplňme, že existují i aktivity smíšené, které část svých příjmů získávají na trhu, část z veřejných rozpočtů. Typickým příkladem jsou městské dopravní podniky, které část svých příjmů mají z prodeje jízdenek, další (a často výrazně vyšší) z dotací městského rozpočtu. Obdobně je to i u soukromých škol, část příjmů jsou dotace na žáka/studenta, část pochází z přímých plateb rodičů či přímo studenta škole. V podobném postavení je ovšem i každý soukromý subjekt, který realizuje veřejnou zakázku, stavební firma, která opravuje sídlo úřadu obce či staví dálnici nebo IT firma, která prodává veřejnému sektoru počítače, software nebo nějaké služby.

Abychom další úvahy nekomplikovali neustálými poukazy na tyto výjimky, domluvme se, že v těchto smíšených aktivitách budeme tu dotační část považovat za součást sféry veřejné, tu zbývající za součást sféry podnikání.

Platí ovšem, že v jednotlivých společnostech, lépe v jednotlivých státech, se specificky řeší co a jak pod kterou sféru spadá a jaká je struktura a výše daní, z nichž se fungování veřejné sféry platí: avšak vždy je to tak, že veřejné finance mají příjmovou a výdajovou stránku, jež jsou stanoveny příslušnými veřejnými rozpočty.

Abychom mohli být konkrétní, pracujeme v dalším se zvyklostmi České republiky. Zde je to tak, že veřejné rozpočty jsou tvořeny státním rozpočtem a rozpočty krajů a obcí.

Tyto rozpočty se připravují tak, aby jejich příjmové a výdajové stránky byly zhruba vyrovnané, ale ponecháme stranou, že rovnice příjmy rovná se výdaje v praxi platí jen výjimečně.

Příprava rozpočtu probíhá obvykle tak, že se shromáždí veškeré výdajové požadavky příslušných institucí dané rozpočtové úrovně, u státního rozpočtu jsou to požadavky ministerstev a dalších centrálně financovaných institucí, například Parlamentu, soudů apod. Tyto požadavky se poměří jednak zvyklostmi, tedy tím, jak byla příslušná instituce financována dosud, jednak vyšší očekávaných příjmů: vždy je to tak, že souhrn požadavků přesahuje to, co je očekávatelné na příjmové stránce.

Tento přesah požadavků nad rozpočtovými možnostmi se řeší jednak jednáním, jednak ráznými rozhodnutími o škrtech všude tam, kde k dohodě nedošlo. Návrh veřejných rozpočtů podává vláda, konečné slovo má parlament, který, podtrhněme!, direktivně o rozpočtech rozhodne, tedy jak o struktuře veřejných rozpočtů, tak i o podobě jeho jednotlivých složek a kapitol.

Podtrhněme, že předpokladem přípravy rozpočtu je to, že **každý výdaj z veřejných peněz má své finanční ohodnocení** (nehodnoťme teď vůbec, zda správné, podhodnocené nebo nadhodnocené), ať už je to plat učitele, důchodový výměr, náklady na údržbu sadu v obci atd., atd. Tato skutečnost, natolik samozřejmá, že se o ní vůbec nemluví a ani nepřemýšlí, je jedním z klíčových faktorů umožňujících vytvoření P3M.

Aktivity spuštěné výdajovou stránkou veřejných rozpočtů představují významnou součást ekonomických aktivit v rámci státu.

Učitel vykonává společensky velmi významnou práci a jeho plat vytváří určitou kupní sílu. Důchodce společensky užitečnou práci již vykonával a jeho důchod je nyní kupní silou. Údržba sadu vytváří pracovní příležitosti, vyžaduje nákup provozní techniky, spotřebního materiálu apod. Všechny tyto aktivity a kupní síla vznikající na jejich základě znamená vždy, mimo jiné, aktivní vstup do ekonomických procesů v rámci státu, případně i do procesů nadnárodních (např. zahraniční dovolená učitele).

Aby bylo možno v rámci veřejných rozpočtů provádět aktivity výdajové, musí nejprve existovat příjmy, které tyto výdaje zabezpečí.

V rámci vBP pocházejí příjmy veřejných rozpočtů z výběru daní.

Máme-li být přesní, pak výběrem daní se příjmy veřejných rozpočtů zajišťují v ekonomikách typu té naší; ještě přesněji výběr daní v těchto ekonomikách pokrývá většinu příjmů veřejných rozpočtů - dále jsou zde příjmy z podnikání (třeba dividendy z majetkových účastí veřejného sektoru ve firmách apod.), z prodeje veřejného majetku atd., atd. Existují ovšem i ekonomiky, kde se rozpočtové příjmy plní jinak, například v ropných monarchiích z podnikání vládnoucí rodiny.

Rozeberme tuto skutečnost trochu podrobněji.

V ekonomikách našeho typu tvoří významnou část, obvykle většinu, vybraných daní výběr daní z práce: u nás je to daň z příjmu fyzických osob a výběr pojistného na sociální a zdravotní pojištění (nenechejme se mýlit termínem „pojištění“, jde o daně a u zdravotního pojištění se nenechejme mýlit ještě i tím, že výběr této daně formálně nejde do položek příjmů státního rozpočtu, ale jde na účty příslušných zdravotních pojišťoven).

Náklady zaměstnavatele na zaměstnance s hrubým příjmem X Kč činily předloni X krát 1.35 Kč, přičemž čistá mzda zaměstnance byla Y Kč (X po odečtení daně z příjmu a $(8\% + 4.5\%)$ X plateb sociálního a zdravotního pojištění). Stát tak za tohoto zaměstnance plnil příjmy veřejných rozpočtů částkou $Z = X$ krát 1.35 minus Y (Kč).

Bylo a je čistě jen otázkou znění daňových zákonů, jak je tato částka účetně rozdělena mezi zaměstnavatele a zaměstnance. Předloni to bylo tak, že zaměstnavatel účetně platil X krát 0.35, zaměstnanec X minus Y , poté co loni úřední šiml zavedl pojem superhrubé mzdy platí účetně vše zaměstnanec, pokud by ale daňové zákony zněly jinak, zaměstnanec by dostával čistou mzdu Y Kč, na daních by účetně neplatil nic, neb veškeré daňové zatížení Z by šlo na účet zaměstnavatele a bylo by to tedy přesně tak, jak to běží ve skutečnosti: hrubá mzda má pro zaměstnance totiž význam spíše abstraktní, snad se její výší mohl chlubit v hospodě po mnoha pivech (teď u superhrubé se může chlubit ještě víc, ale i těch piv by mělo být více vypito), ve skutečnosti může nakupovat jen za mzdu čistou, zatímco pro zaměstnavatele jsou podstatné celkové náklady na zaměstnance.

Povšimněme si zvláštní situace u těch zaměstnanců veřejného sektoru, kteří jsou placeni čistě jen z veřejných prostředků: ze zákona platí tyto tři daně naprosto stejně jako zaměstnanci soukromého sektoru a těch firem či institucí veřejného sektoru, které spadají rovněž do sféry podnikání.

Tito zaměstnanci, placení čistě jen z veřejných peněz žehrají na vysoké daně stejně jako ti ze sféry podnikání. Ve skutečnosti je to ale zcela jinak: předloni sice veřejný zaměstnavatel účetně platil za svého zaměstnance oněch X krát 1.35 Kč, ale aby tak mohl činit, musel nejprve z veřejných rozpočtů tyto peníze získat, čímž došlo k tomu, že zaměstnanec dostal svých Y Kč a Z Kč odešlo zpět do rozpočtů. Co se tudíž daňově stalo, bylo ryzí virtuální kejklářství, neb zaměstnavatel nejprve z rozpočtu virtuálně získal Z Kč na zaplacení daní z práce svého zaměstnance, jen proto, aby je tam neprodleně opět virtuálně vložil. Zaměstnanec veřejného sektoru tak stojí rozpočet právě jen těch Y Kč a de facto žádné daně z něj nepochází: částka Z Kč „daní“ z jeho práce se v rozpočtu protočí čistě jen virtuálně, ve skutečnosti nula od nuly pošla.

Toto cvičení na pomezí leckdy virtuální reality účetnické a toho, co je už skutečnou realitou ekonomickou, mělo opět, i v těchto zdánlivě zcela jasných a samozřejmých souvislostech, za účel ukázat, že některé věci, které jsou zdánlivě zcela jasné, například, že učitel ve veřejných službách je týrán nesnesitelným daňovým zatížením, jsou ve skutečnosti postaveny zcela jinak. Daně tohoto učitele mají povýtce význam psychologický, virtuálně i účetní, ve skutečnosti neplatí nic. Je ovšem zcela jinou věcí, že týrán skutečně je, byť „pouze“ na jiném místě, a sice neodpovídajícím nízkou výší své čisté mzdy.

Promítneme-li tyto úvahy do rozpočtové reality, platí, že daňové zákony by šlo nastavit tak, že veřejní zaměstnanci by žádné daně neplatili ani v účetně virtuálním světě, a vše by mohlo fungovat stejně jako dosud, s tím rozdílem, že by se patřičně snížila výše, výhradně ovšem nominální výše!, rozpočtových příjmů a výdajů.

Obdobně bychom mohli zjistit, že veřejný sektor platí daně jen virtuálně i při jiných svých činnostech. Zaplatí-li například při naplnění nádrže služebního auta spotřební daň a DPH, musí mu to být nejprve výdajově rozpočtem umožněno, poněvadž však tento daňový výdaj hned do rozpočtu vrátí, jsme opět ve stejné situaci jako předtím s daněmi učitelskými: do rozpočtu se přidalo přesně tolik, kolik se z něj předtím vzalo. A opět, pokud by vozidla veřejného sektoru spotřební daň a DPH z pohonných hmot neplatila, fungovalo by vše stejně (jistě, za drobného předpokladu absolutní poctivosti všech zúčastněných. V realitě by pohonné hmoty kupovala jen vozidla veřejného sektoru, z vozidel ostatních by se stala perpetua mobile, pohonné hmoty, aspoň účetně, nepotřebující).

Viděli jsme, že hřiště rozpočtových příjmů a výdajů pracuje se skutečnými příjmy a výdaji, ale také s příjmy a výdaji účetně virtuálními. Odesli jsme si poznání, že skutečnost je zde často jiná, než se jeví zvenčí a jedním z konkrétních, přesto však velmi důležitých zjištění je to, že vše by fungovalo zcela stejně, pokud by z plateb veřejné sféry daně zcela zmizely: jedinou změnou by bylo, že veřejné rozpočty by byly číselně nižší (právě o ty zde zrušené daně).

Vraťme se opět k ekonomice, a k onomu rozdělení na sféru podnikání a sféru veřejnou, tedy a mimo jiné k daním a k penězům.

Toto rozdělení je věcí vývoje lidské společnosti i vývoje ekonomiky, v moderních ekonomikách našeho typu sice existují jisté rozdíly, vždy však lze říci, že **veřejná sféra zahrnuje ty aktivity**, u nichž existuje **převažující shoda**, že jsou **natolik celospolečensky významné** a jsou takové povahy, že **společenská objednávka žádá, aby byly hrazeny z veřejných peněz**.

Je například **v každé konkrétní společnosti věcí zvyku** (a jistě: konsensu s tímto zvykem) do jaké míry je školství veřejné a do jaké míry jde o podnikání, obdobně to je i ve zdravotnictví. Pokud by bylo veškeré školství zcela soukromé, bez jakýchkoliv dotací, přestalo by v našem dělení spadat do sféry veřejné, ocitlo by se plně ve sféře podnikání a na jeho chod by se nevybíraly žádné daně. Stejně tak by to mohlo být se zdravotnictvím a s dalšími, dnes veřejnými službami: žádné daně by se kvůli těmto činnostem neplatily.

Je zde ovšem jeden drobný problém: jelikož vzdělávání, zdravotnictví a zřejmě i ty další, výše nijak nespécifikované, dnes veřejné, poté soukromé, služby jsou pro chod společnosti natolik důležité, že by i pod sférou podnikání musely probíhat ve stejném rozsahu jako nyní, náklady na ně by byly asi zhruba stejné, možná vyšší: máme sice, po neustálém omílání po roce 1990, už skoro zažito klišé, že soukromé podnikání je lepší než to veřejné, ale tak nějak se v poslední době množí indicie, že to zrovna pravda být nemusí – ostatně podobných indicií se u nás namnožilo habaděj i koncem devadesátých let a stály nás tyto indicie minimálně Kč 500 miliard (jistě, nikdy se nedozvíme, že bez oné privatizace devadesátých let by náklady nebyly ještě vyšší). Jisté je však jedno: i po úplné privatizaci školství, zdravotnictví atd., by se to stejně muselo nějak zaplatit, ve vzdělávání by to teoreticky mohli platit jen ti, co se vzdělávají, takže ti, co končí na úrovni vzdělání základního, by už neplatili za ty, co pokračují dál, ale ve zdravotnictví by to takto omezit nešlo, nějaké všeobecné pojištění by muselo být zavedeno stejně, neb rozdíly v nákladech léčby kašle a rakoviny jsou astronomické.

Shrneme-li: pokud by vzdělávání, zdravotnictví atd., atd., již nebyly službami veřejnými, ale jejich výkon by plně přešel do soukromého podnikání, bez jakýchkoliv veřejných dotací, dnešní daňový poplatník by namísto dnešního placení daní už nadále nemusel tyto platby proklínat, neb by už příslušné daně neplatil, a jistě by jej hřálo vědomí, že stejné, spíše však daleko vyšší (srov. třeba energetika) platby se už nejmenují daně, neb tyto platby už neposkytuje marnotratné veřejné sféře, ale konkrétním vlastníkům škol, zdravotních pojišťoven a soukromých zdravotnických zařízení.

Můžeme tak shrnout, že **historický vývoj** vedoucí k existujícímu **rozdělení na aktivity sféry podnikání a sféry veřejné** je záležitostí, která má podobu **souboru zvyků**, přičemž tento soubor zvyků se v každé z existujících společností, obvykle států, vyvinul do podoby, která je aspoň do určité míry pro daný stát specifická, současně však do podoby, která není v žádné z těchto společností neměnná, naopak vyvíjí se, a tento vývoj probíhá vesměs evolučně, tedy povlovně, jen zřídka ve skocích, revolučně.

Klíčově důležité pak je vědět, že do tohoto souboru zvyků patří **nejen samotný zvyk platit daně, ale tento soubor zvyků se týká i struktury vybíraných daní a jejich výše**: jiný systém daní má třeba Dánsko a jiný třeba Irsko (který je lepší??).

Podíváme-li se ovšem na tento soubor zvyků pro změnu z druhé strany, z hlediska výdajů veřejné sféry, pak zjistíme, že takovou **zvyklostní záležitostí je i souhrnné finanční ohodnocení celkových nákladů sféry veřejné**, ale nejen to, zvyklostně je dáno, jak je finančně ohodnocen každý jednotlivý

pracovník veřejné sféry, třeba učitel či pracovník údržby veřejného sadu a obdobně i každá jiná aktivita veřejné sféry.

Shrneme-li: každá konkrétní práce konaná pod hlavičkou veřejné sféry, učitel, pracovník údržby sadů, lékař, starosta, má své konkrétní finanční ohodnocení, stejně tak i každá aktivita, například výstavba školy: jak jsme viděli, pokud by se to vše zprivatizovalo, daně by zmizely a každý z dnes subjektů veřejných služeb by byl ryzím subjektem sféry soukromé a i ono finanční ohodnocení by rázem bylo čistě ohodnocením tržním. Teoreticky by pak takto kompletně privátní ekonomika fungovala stejně jako ta dnešní, to slovo teoreticky raději podtrhněme a dejme si tam otazník.

Ale mluvíme-li o finančním ohodnocení, pak mlčky předpokládáme zapojení dalšího civilizačního fenoménu, a sice peněz: i zde pak v plné míře platí, že za ta tisíciletí, u novější podoby peněz staletí a u té vůbec nejmodernější formy peněz, již žádným zlatem ani žádnými bezpečnými aktivy nekrytými, s tradicí jen pouhých několika desetiletí, si na sebe ekonomika a peníze zvykly, u té moderní ekonomiky, rozdělené na sféru podnikání a sféru veřejnou, platí, že peníze si zvykly i na toto rozdělení.

Tento zvyk je dvojitý.

Za prvé, peníze jsou již dlouhý čas univerzálním prostředkem finančního ohodnocení, ceny, každé práce, každého jiného statku – ponechejme stranou, zda je toto ohodnocení správné nebo ne, tedy zda práce učitele je méně hodnotná než práce burzovního makléře, konstatujme, že takové každé jednotlivé ohodnocení má své kořeny, je tedy zvyklostní záležitostí a je úplně jinou věcí, zda toto momentální zvyklostní ohodnocení zůstane zachováno či se nějak, třeba i rychle a radikálně, změní.

Za druhé, peníze jsou univerzálním prostředkem směny, univerzálním médiem, fungujícím zhruba stejně jak onen legendární fénix vznášející se nad vodami: znovu si připomeňme, že peníze jsou zde, aspoň dnes, v moderní době, proto, že jsou a jsou takové, jakými jsou, čistě jen proto, že takové jsou.

Tento aspekt směnného prostředku je ovšem rovněž zvyklostní povahy, ekonomika si našla, kolik je v té které měně třeba oběživa (přesněji a učeněji bychom měli mluvit o agregátu M1), aby byl zajištěn hladký chod směny.

Jde přitom o médium velmi pružné a přizpůsobivé, jak v oné funkci ohodnocení (příklad burzovního makléře), tak i ve funkci média směny: peníze si zvykly nejen na ekonomiku regulérní, onu sféru podnikání platící daně a sféru veřejnou placenou z daní takto vybraných, ale i na neblahé jevy ekonomiky šedé a ještě horší ekonomiky černé – pokud se uvádí, že v některých zemích, dokonce i evropských, činí podíl šedé ekonomiky víc než 30% HDP, pak to adaptační schopnosti peněz ilustruje víc než jen výmluvně.

3. Proč je von Bismarckovo paradigma na konci sil

V předchozí kapitole jsme stručně analyzovali fungování moderní ekonomiky v paradigmatu von Bismarckově a zjistili jsme, že řada věcí zde funguje jinak, než velí první pohled, například se ukázalo, že placení daní veřejnou sférou je aktivitou ryze virtuální.

Konstatovali jsme i podstatně důležitější skutečnosti: daně jsou záležitostí historického vývoje a to, jak vypadají, je do značné míry zvykovou záležitostí a obdobné zjištění jsme učinili i směrem k penězům.

Zbývá se věnovat otázce, nad níž panuje poměrně značná shoda: s vBP je třeba něco udělat, neboť stále více, především pod vlivem demografického vývoje na jedné straně a pod vlivem rostoucích cen ve zdravotnictví a sociálních službách, včetně růstu nákladů na důchody, se **situace stává stále obtížněji zvladatelnou a hledá se, co s tím.**

Počátek problémů je v demografickém vývoji.

Donedávna platilo, že vBP fungoval více méně na principu letadla, neboť do systému platby daní, především daní z práce, vstupovalo stále více a více lidí, a platilo, že důchodci se z důchodu příliš dlouho netěšili.

To se ovšem výrazným způsobem změnilo. Rodí se méně dětí, lidé se dožívají vyššího věku a moderní medicína a v neposlední řadě i moderní systémy sociální péče jsou stále dražší. Už tyto problémy způsobují vBP vážné potíže: průběžné financování důchodů a zdravotnictví platí stále menší procento lidí, přičemž náklady rostou. Úvahy o řešení důchodů prostřednictvím soukromých penzijních fondů jsou cestou do pekel. Připomeňme, že v chrámu kapitalismu, USA, tyto návrhy neprošly, přestože prezident Bush je představil jako druhou prioritu svého druhého funkčního období, hned po Iráku. Nešlo přitom jen o enormní náklady na veřejné finance, spojené se zavedením tohoto „druhého pilíře“ po americku, přestože ty byly uváděny od 2 000 až po 4 500 miliard USD, šlo především o obavy z neschopnosti těchto fondů dlouhodobě dostávat svým závazkům. Dnešní krize potvrdila, že tyto obavy byly plně namístě. Zatímco USA Bushovým návrhům odolaly, na Slovensku se tento model prosadil a podobný ekonomický nesmysl a vrcholná sociální nezodpovědnost se připravuje i u nás.

Není zde prostor na důkladnou diskusi, pouze upozorníme, že penze jsou drobný problém ve srovnání se zdravotnictvím: to je řádově tvrdší oříšek.

Konstatujme ještě to, co se zatím v úvahách objevuje jen zřídka a spíše nesměle.

Za prvé, je čirou iluzí očekávat, že znalostní ekonomika bude sama o sobě dlouhodobě zdrojem růstu pracovních míst. Naopak, automatizace a robotizace bude většinu klasických pracovních míst nejdříve redukovat a poté téměř rušit. Ve zpracovatelském průmyslu je tento vývoj patrný už dlouho a je nepochybné, že už začíná postihovat sféru služeb a že tuto sféru bude postihovat stále více. Běžné bankovní sužby jde už dnes poměrně snadno svěřit počítačům, známé jsou úvahy směřující k náhradám pokladních v samoobsluhách, atd., atd.

Za druhé, gigantický vzestup Číny, Indie a řady dalších ještě nedávno poměrně chudých zemí bude znamenat další a další přesun produkce, výroby i služeb.

Je evidentní, že pokusy o zvýšení věku odchodu do penze a další podobná „opatření“ nejsou řešením, jediné co způsobí je to, že v poměrně krátkém výhledu nebudou pracovní místa pro mladé.

Jinak řečeno, **von Bismarckovo paradigma narazilo na své hranice.** Zvyšovat daně nelze, to by se nepodařilo, nejen pro naprostou, jak se říká politickou neprůchodnost, ale především proto, že by to v praxi nefungovalo. Poněvadž důsledná privatizace veřejných služeb je nepochybně ještě horším

řešením, je na čase uzavřít, že von Bismarckovu paradigmatu je třeba vzdát čest za vše dobré, co pro lidstvo až dosud znamenalo, avšak **budoucnost je třeba hledat v jeho změně**, jiná možnost není.

4. Exkurze do hypotetického světa: barter přes internet

Představme si nyní, že historický vývoj světa bez daní a bez peněz, zmíněný jako logicky možná, nikoliv však asi jinak ideální alternativa v kapitole 1, pokračoval a nějakým zázračným řízením osudu dospěl do stejného civilizačního stadia, v němž se nacházíme nyní, takže zde je věcně veškerá produkce tak, jak ji známe a jsou zde i veškeré ekonomické aktivity, které zde teď jsou.

Speciálně existuje výkonná výpočetní technika a existuje výkonný internet.

Protože na světě je přes šest miliard lidí, tomu odpovídající počet produktů, hmotných (vařečky, auta, rohlíky, atd., atd.) i nehmotných (učitel, atd., atd.), směnné vztahy nelze už nosit v hlavě, jako to bylo možné kdysi na úsvitu dějin, ale mohou být zachyceny na serverech webu a každý účastník ekonomických vztahů, tedy každá fyzická či právnická osoba, má na těchto serverech vždy zapsán svůj momentální směnný potenciál, přičemž každá taková osoba je vybavena kartou, která umí s těmito servery komunikovat, tj. zaznamenat každou směnu, každý barter, touto osobou učiněný.

Například uvažujme dva učitele, učitel A je začátečník, jehož směnná hodnota je pouze poloviční ve srovnání se zkušeným kolegou B (celosvětová databáze ovšem obsahuje všechny učitele, všechny hasiče, všechny zaměstnance pekáren, všechny manažery, členy všech parlamentů, atd., atd. a každý zde má podobné záznamy jako teď ukážeme na příkladě oněch dvou učitelů a každý záznam je podobným způsobem spravován).

Naši učitelé tedy mají každý svou, touto směnnou ekonomikou akceptovanou směnnou hodnotu, která je vyjádřena zvláště ve vztahu ke každému z existujících produktů, hmotných i nehmotných. Tato směnná hodnota je dána v měsíčním vyjádření (věcně to odpovídá měsíční čisté mzdě, vyjádřené v penězích) a do databáze se připisuje každý, řekněme osmý, den v měsíci a může se kumulovat: to, co se v daném měsíci nesmění, převádí se do měsíců dalších.

Pokud učitel provede směnu, jde třeba do potravinářského obchodu a směnným obchodem tak získá 10 rohlíků a jeden chléb, jeho směnná hodnota se sníží o směnné hodnoty těchto 10 rohlíků a tohoto pecnu chleba, ale sníží se tak i ve vztahu ke všem ostatním produktům.

Budeme-li vycházet z dnešních směnných (tedy kupních) relací, pak směnná hodnota začínajícího učitele A je měsíčně 7000 rohlíků, 600 bochníků chleba, 1/20 (tj. 0.05) automobilu Octavia (motor 1.4l, benzínový, ...), atd., atd. pro další produkty světové ekonomiky.

Pro učitele B bude tato tabulka měsíční směnné hodnoty 14 000 rohlíků, 1 200 bochníků chleba, 1/10 (0.1) oné Octavie, atd., atd.

Pro další úvahy si odtud ještě odvodíme, že směnná hodnota 70 rohlíků je 6 chlebů (tj. 10 rohlíků je 6/7 chleba), směnná hodnota oné Octavie je 140 000 rohlíků (20 x 7 000; za 10 rohlíků je 1/14 000 Octavií).

Toto jsou tudíž hodnoty, které se těmto učitelům připíše každého osmého dne v měsíci, řekněme v šest hodin ráno, do jejich databáze.

Uvažujme nyní učitele A, který si šetří na onu Octavii, takže ve své databázi má nyní už směnnou hodnotu na 1.4 taková auta, tedy, jinými slovy 28 směnných hodnot jeho měsíční práce, tedy v číslech:

...		
rohlíky	196 000	(28 x 7 000)
...		
chléb	16 800	(28 x 600)
...		
Octavia, 1.4l,benzin, ..	1.4	(28 x 0.05)

Pokud si tento učitel půjde směnit tu Octavii za našetřenou hodnotu 28 měsíců své práce, pak budou tyto směnné řádky upraveny takto:

...		
rohlíky	56 000	(8 x 7 000)
...		
chléb	4 800	(8 x 600)
...		
Octavia	0.4	(8 x 0.05)

Pokud si ovšem půjde jen pro 10 rohlíků, nikoliv ještě pro Octavii, pak u rohlíkového řádku bude mít 195 590 (tj. 196 000 – 10), u chleba 16 800 – 6/7, u Octavie 1.4 – 1/14 000.

Pozapomeneme-li na to, že dnešní počítače spolu s dnešním webem by takové směnné obchody opravdu uměly a zůstaneme-li čistě jen u toho, že jsme tak – zatím hypoteticky – dospěli do světa bez daní a bez peněz a přesto by to fungovalo, pak můžeme konstatovat, že jsme si připravili půdu pro to, abychom v plné síle mohli přejít na P3M!

5. Paradigma třetího milénia – P3M

Nové paradigma veřejných financí, chceme-li nové paradigma moderní ekonomiky, paradigma třetího milénia, P3M, bude, stejně jako vBP, vycházet z existence a symbiózy sféry podnikání a sféry veřejné, aktivity veřejné sféry budou v P3M, stejně jako ve vBP, vykonávány na základě veřejných rozpočtů, P3M se však bude od vBP odlišovat velmi podstatně tím, že **v P3M se nebudou platit žádné daně, leč ty s regulační funkcí** (daň z alkoholu apod.), a tudíž i zdroje financování veřejné sféry budou založeny jinak než tomu bylo a dosud je ve vBP.

P3M totiž objevuje, že daně jsou sice velmi dobrým a účinným nástrojem, nástrojem, který působí jako prostředník mezi sférou podnikání a sférou veřejnou, prostředníkem, který dovoluje financovat aktivity veřejné sféry, avšak objevuje i něco mnohem důležitějšího, a sice, že tento prostředník není vůbec nezbytný, neboť financování aktivit veřejné sféry lze realizovat přímo, bez daní.

Pro P3M jsou tak daně fenoménem s úctyhodnou tradicí, fenoménem, který vznikl již před mnoha tisíci lety, postupně se vyvíjel, po Bismarckovi ve své vazbě na veřejné finance radikálně až do své dnešní, moderní podoby, avšak ještě více fenoménem, který přestává být schopen plnit svou zprostředkující roli, neboť vše začíná být jinak. V ekonomice třetího milénia, ekonomice vysoce produktivní a globální, ekonomice, která se ve vBP ocitla v kleštích demografického vývoje již výběrem daní není možné pokrýt ty potřeby, které moderní společnost od veřejné sféry očekává, především financování zdravotnictví a penzí.

Nově se ovšem ukazují i problémy další, tak závažné, že mnozí mluví i o konci kapitalismu a podobně.

Jsou to problémy kapitálových trhů, pramenící především ze skutečnosti, že ve sféře podnikání bylo vygenerováno obrovské množství peněz, svým způsobem neupotřebitelných v klasickém podnikání, a tyto peníze hledaly své další zhodnocení především v aktivitách mimo reálnou ekonomiku (povšimněme si poměrně nedávný vznik tohoto krásného termínu, snad i pokusu odlišit poctivou práci od kapitálových hrátek), aktivitách z hlediska poctivého podnikání v zásadě iracionálních, a hledaly toto hodnocení v takových objemech, často okamžitě, v takové výši a tak agresivně, že je spíš záhadou, jak toto dění mohlo vydržet tak dlouho, být renomovaně chváleno a být, mimo jiné, i významným zdrojem mnohdy i renomovaných úvah o řešení penzí, později i zdravotnictví.

Propíchnutá publina kapitálových hrátek měla rychlý a intenzivní dopad i do ekonomiky dnes tak hezky nazývané reálnou, a zdá se, že náprava těchto dopadů do reálné ekonomiky je to hlavní, čím je nutno se zabývat.

A ještě: četné donedávna chudobné země se z této chudoby konečně vymaňují, je skvělé a krásné, že to tak je a jejich příklady by měly následovat i země chudobné dosud. Současně ovšem platí, že masivní úspěch, především Číny a Indie, zásadním způsobem mění světovou ekonomiku a mění ji rychleji a razantněji, než se ještě před několika málo lety očekávalo. Ano, ještě v šestnáctém století činil HDP Indie a Číny (asi v tomto pořadí) možná až 80% světového HDP - vše nasvědčuje tomu, že jsme svědky návratu téměř až do těchto poloh.

Není v tomto textu místo na podrobný rozbor těchto skutečností: spokojíme se zde jen s konstatováním, že P3M je svým potenciálem nástrojem natolik silným, že i zde může jeho nasazení výrazně prospět všem subjektům světové, globální ekonomiky.

Takže nyní zpět k vlastnímu P3M.

Pro P3M je základem vztahu ke sféře veřejné skutečnost, že její existence je vyjádřením klíčové společenské objednávky a potřeby, dále to, že veřejná sféra je nedílnou součástí moderní ekonomiky, a to součástí působící ve vzájemné a neoddělitelné komunikaci a vazbách se sférou podnikání – tento vztah prospěšnosti a spolupráce je přitom vzájemný: jestliže obvykle je to sféra podnikání, která zajišťuje, že učitel a jeho rodina budou najezeni, ošaceni a budou požívat i dalších benefitů pracujícího člověka, pak stejně tak platí, že moderní podnikání by bez lidí gramotných a stále více i ještě vzdělanějších, tedy bez učitelů na všech stupních vzdělávací soustavy, nemohlo existovat. Tento

vztah tedy vůbec není jednosměrný, sféra podnikání potřebuje sféru veřejnou a využívá ji, a stejně to platí i naopak.

P3M navíc důsledně staví na tom, že v časech vBP se vytvořilo finanční ohodnocení sféry veřejné, jednak jako celku, jednak existuje peněžní ohodnocení každé z aktivit této sféry.

V předchozích pasážích tohoto textu jsme zjistili, že – opět a opět ryze teoreticky – že ani daně a dokonce ani peníze nemusely vzniknout, finanční ohodnocení každého produktu a každé ekonomické aktivity by existovalo jen na bázi směnné hodnoty, a namísto obchodu prostřednictvím peněz by existovaly obchody výhradně barterové.

Zjistili jsme v těchto ryze teoretických úvahách i to, že takové uspořádání by nepotřebovalo žádné daně, žádného daňového poplatníka, neb vše by probíhalo v barterové směně na bázi směnného ohodnocení. Striktně vzato, v tomto uspořádání by neexistovalo ani žádné rozdělení na sféru podnikání a sféru veřejnou, byla by zde jen ekonomika jako taková.

Vrátíme-li se do řeči předchozí kapitoly 4, kde se ukázalo, že může existovat ekonomika bez daní a peněz, pracující na čistě směnném základě, pak zavedením peněz jako míry ohodnocení každého produktu a každé ekonomické aktivity výrazně zjednodušíme nejen ony obrovské databáze, ale i způsob, jakým se s nimi bude pracovat.

Budiž tedy *jednotka* (krátce *j*) peněžní jednotkou a řekněme, že směnná hodnota učitele A je 14 000 *j*, směnná hodnota rohlíku 2 *j*, pecnu chleba 70/3 *j*, oné Octavie 280 000 *j*, atd., atd. V databázi tedy bude u učitele A jediný údaj, a sice údaj o počtu jednotek *j*, které tam tento učitel v daný okamžik má.

Půjde-li do potravin a koupí 10 rohlíků, škrtne se mu 20 *j*, půjde-li si pro Octavii, škrtne se mu 280 000 *j* – pořád je to ekonomika čisté směny, bez daní, ale již s penězi v jejich první roli, roli univerzálního vyjádření hodnoty.

Zatím ale také ještě ekonomika zcela jednotná, ekonomika, která dosud nerozlišuje sféru veřejnou a sféru podnikání.

Na základě tohoto poznání můžeme ovšem učinit další smělý, opět zásadně nový krok: vybavme každý subjekt této ekonomiky těmito penězi, přesněji učinme to úplně stejně, jak jsme zvyklí. Zaveďme oběživo (přesněji měnový agregát M1) a zaveďme i všechny ostatní fenomény dnešního světa financí a učinme to opět mávnutím kouzelného proutku. Dosavadní směnná hodnota vyjádřená v penězích, fungujících ale jen jako univerzální vyjádření směnné hodnoty, se tak stane balíkem skutečných peněz, a to v té strukturované podobě, jak to dnes známe: část bude v oběživu, část ve vkladech s okamžitým výběrem, část v jiné podobě.

Náš učitel tak bude mít svou směnnou hodnotu k dispozici ve formě kupní síly, tedy jakožto balíku peněz, z nichž část bude v bankovkách a mincích, část na účtu s okamžitým výběrem, část pak třeba již v jiných instrumentech finančního trhu.

Z jiného pohledu lze říci, že tento pohled na ekonomiku je pohledem jakési, řekněme, vyšší moci: v oné směnné ekonomice se zvykově ustálilo, že každý její subjekt vytvářel jistý produkt, na jehož základě získával a poté, s možností kumulace, vždy v daný okamžik vykazoval příslušnou směnnou

hodnotu, která se měnila v čase podle toho, jak na jedné straně ji nově zvětšoval vytvářením svých produktů, na straně druhé ji snižoval směnou s ostatními subjekty.

Peníze zde pak působí jednak jako univerzální prostředek vyjádření směnné hodnoty, jednak jako médium tuto směnu zprostředkující. V této druhé roli to funguje tak, že do hry je vrženo určité množství oběživa, dnes bankovek a mincí a okamžitě likvidních aktiv, a toto oběživo se v oné zprostředkovatelské roli vznáší nad ekonomikou jak bájný fénix nad vodami, přičemž je v patřičném kontaktu i s ostatními instrumenty finančního trhu (a svým způsobem i s dalšími movitými a nemovitými statky v ekonomice existujícími a nově vytvářenými).

Máme-li se propracovat k tomu, abychom měli fungující ekonomiku v její moderní podobě, kombinující sféru podnikání se sférou veřejnou, ekonomiku s penězi v obou jejich funkcích, ale bez daní, postačí najít toho fénixe, který to bude umět obsloužit a přitom by se, na rozdíl od toho bájného nad těmi vodami dokázal vznášet stále, aniž by shořel a poté znovu povstával.

Slovy prozaickými, je třeba najít takové řešení, které pro směnné obchody zajistí vždy dostatek oběživa, chceme-li likvidity – jistěže, se všemi těmi ostatními instrumenty v zádech.

Tímto řešením je právě P3M.

Vyšší moc zde bude dvojitá, ve sféře podnikání trh, ve sféře veřejné to bude rozhodnutí suveréna té či oné společnosti, v demokracii parlamentu, který rozhodne o tom, které aktivity budou vykonávány v rámci veřejné sféry, tedy o podobě veřejných rozpočtů, včetně jejich struktury a výše jednotlivých kapitol.

Toto suverénní rozhodnutí tedy vyjádří na jedné straně společenskou objednávku, která požaduje, aby ty či ony aktivity byly realizovány jako služby veřejné, na straně druhé tímto suverénním rozhodnutím přidělí těmto veřejně potřebným aktivitám direktivně i potřebné peníze, a to rozhodnutím o rozpočtech, rozhodnutím, které stanoví, že veřejná sféra vykoná v daném rozpočtovém roce aktivity ve stanoveném rozsahu a v dané souhrnné hodnotě.

Toto rozhodnutí je rozhodnutím o veřejných výdajích – vykonají se veřejné aktivity v takové a takové podobě, **zároveň však i, lze-li to tak říci, rozhodnutím o příjmech**, neboť tyto aktivity pokrývají společenskou objednávku a pokrývají ji aktivitami v takové a takové hodnotě, čili ceně, přičemž souhrnná cena těchto výdajů za tyto vykonané aktivity je rovna hodnotě, kterou tyto aktivity mají.

Příklad: učitel dostane čistou mzdu ve výši, která odpovídá společenské (v předchozích částech textu: směnné) hodnotě jeho práce.

Toto rozhodnutí musí ovšem vždy respektovat schopnost dané ekonomiky je věcně realizovat (například nemůže dát takové požadavky na vzdělávací systém, který by nebyl pokryt kapacitou vzdělávací soustavy) a současně musí být zajištěno, že toto rozhodnutí bude s danou ekonomikou konformní (například do ní nevrhne tolik peněz, aby to způsobilo inflaci).

Zbývá vyřešit problém fénixe nad vodami: zde navrhujeme založit speciální banku plně ve vlastnictví veřejném a navrhujeme pro ni i název **Registrační a depozitní banka**, krátce **RDB**.

Prioritním úkolem bude technické zabezpečení peněžních toků pro potřeby veřejné sféry, tedy zajistit takový přísun likvidity, že v RDB vždy bude dostatek finančních prostředků, aby bylo možné realizovat

všechny výdajové povinnosti veřejné sféry, tedy všechna rozpočtová výdajová plnění. Prostě a jednoduše, musí být zajištěno, že zde bude vždy dost peněz tak, aby mohlo být zapláceno vše, co ve veřejné sféře zapláceno být má.

To se docílí kombinací depozitních povinností a depozitních výhod. Vždy bude platit, že **určité finanční pohyby budou povinné přes RDB.** Přes RDB bude od počátku povinné platit veškeré platby a mzdy, a to v obou sférách – tyto výplaty budou zároveň vytvářet a dokládat, řekněme, společenskou užitečnost toho kterého zaměstnance a tudíž budou základem pro stanovení výše důchodu po dosažení důchodového věku, dále pak pro výši nemocenské a dalších podobných dávek; obdobně sem budou platit i osoby samostatně výdělečně činné atd. – proto to slovo registrační v názvu banky. Povinně se budou přes RDB provádět i veškeré platby v obchodním a později i v soukromém styku od určité výše nahoru: může to být zpočátku od 500 000 Kč, od 100 000 Kč, od 50 000 Kč, čistě podle společenské dohody vyjádřené parlamentem.

Hlavně zpočátku asi bude rozumné vytvářet určité depozitní povinnosti, rozumějíme stanovit dobu, kde peníze vložené do RDB zde musí zůstat deponovány. Tyto povinnosti musí být stanoveny tak, aby zajistily, že RDB bude vždy schopna plnit své platební povinnosti: tedy vyplatit čistý plat každému ze zaměstnanců veřejného sektoru, zajistit chod veřejného zdravotnictví, důchody, nemocenské, investice atd., atd.

Kromě těchto povinností bude RDB nabízet i depozitní výhody, především výhodný úrok. Obzvlášť výhodný úrok bude vyplácen v prvních, řekněme, dvou dnech uložení dané částky, velmi výhodný ještě dalších, řekněme, třináct dní, pořád pěkný úrok pro depozita delší, řekněme tři měsíců, a stále ještě viditelný (hlavně ve srovnání s tím, co dnes poskytují renomované komerční banky) úrok u depozit s uloženíím ještě delším.

Na druhé straně, aspoň zpočátku, bude asi nutné penalizovat předčasné výběry: pokud si někdo vyzvedne svou mzdu či plat dříve než do dvou dní od výplaty, bude takový výběr penalizován (ale: pokud v RDB dotyčný již nějakou částku má uloženu z dřívějšího a výběr bude menší než výše této úločky, pak žádná penalizace nebude, jen úroky se budou počítat tak, jak naznačeno výše).

Lze očekávat, že po určité době, poté co si lidé i firmy na RDB zvyknou, bude možné povinnosti na délku depozitní změkčovat, neboť systém výhod sám zajistí, že v bance bude vždy dost peněz k výplatám jejích povinností.

Z hlediska zprostředkovatele peněžních toků, zejména ve vztahu k povinnostem veřejné sféry, bude RDB plnit vše, co je třeba: bude přesně tím místem, které zabezpečí, že učitel dostane vždy svůj plat, zdravotnické zařízení platbu za ošetření poskytnuté při výkonu funkce veřejné zdravotní péče, důchodce svůj důchod atd., atd. Je už pak druhou věcí jak bude toto výdajové plnění probíhat: přes naplnění platební karty daného subjektu u RDB, výplatou v hotovosti či přesunem do některé z komerčních bank. Pobočky této banky mohou být zřízeny v existujících pobočkách pošty.

Podtrhněme, že v této své podobě RDB funguje na základě důsledného využití toho, jak peníze obecně fungují. Popsané mechanismy zajišťují, že v RDB bude vždy dost peněz k provedení transakcí potřebných pro fungování veřejné sféry, hlavně pro realizaci těch plateb, které jsou pro ni povinné.

Chceme-li se opět vrátit k oné hypotetické směnné ekonomice, nejprve nejen bez daní, ale i bez peněz, k ekonomice, do níž jsme poté peníze zavedli, ale pouze v jejich první roli, tedy k vyjádření

hodnoty v oné, nadále směnné ekonomice, ekonomice nadále bez daní, pak přidání peněz do této ekonomiky i v jejich druhé funkci, funkci média směny – se současným zavedením rozlišení sféry podnikání a sféry veřejné – vyžaduje právě a jen, aby zde v daný okamžik bylo vždy těchto peněz právě dostatečné množství. Peníze jako takové nerozlišují svůj původ, takže bankovka vyplacená z RDB důchodci nemá na sobě napsáno, zda ji tam předtím nevložil jiný důchodce, či se tam příslušná hodnota dostala jinak, například bezhotovostní platbou mezi dvěma subjekty sféry podnikání a nynější bankovka byla vytažena z hotovostního depozita RDB.

Ještě jinými slovy a jinak: připomeňme si, jak vypadají peněžní toky procházející přes normální komerční banku: zde také musí banka mít prioritně schopnost zajistit, že je v každém okamžiku schopna provést požadované transakce, na prvním místě požadovanou výplatu hotovosti a je jedno, a vlastně je i nezjistitelné, z jakého konkrétního vkladu, či lépe vkladů, tato hotovost pochází.

Poznámka. Řekněme hned, že pokud bude na této věci společenský konsensus, pak může být výše plateb, které je nutno realizovat přes RDB postupně snižována, a to až třeba na absolutní povinnost, kde tedy každý primární pohyb peněz povinně půjde přes RDB, což bude realizováno přes chytré karty, které budou umět nejen platit, ale platby i přijímat – je pak zřejmé, že ztratí jakýkoliv smysl další existence bankovek a mincí a ty budou moci být zrušeny.

Jistě, mechanismy ochrany soukromí budou muset v RDB pak být nastaveny velmi přísně, avšak přesto velmi příjemným vedlejším efektem bude, že majetková trestná činnost, a vůbec celá černá ekonomika, ztratí smysl, neboť všechny peněžní toky vždy budou v RDB zachyceny a dokumentovány, takže každá majetková trestná činnost bude moci být v trestním řízení podrobně doložena (tak jako nyní, při vyšetřování trestné činnosti přestává být ochrana soukromí absolutní a orgány činné ve vyšetřování budou mít přístup k dokumentaci všech potřebných dříve proběhlých peněžních transakcí).

6. Přejít z vBP na P3M

V předchozí kapitole jsme do určité míry přeskočili vývoj a s P3M jsme pracovali již jako s hotovou věcí: šlo totiž primárně o to, aby se ukázalo, že funguje a jak s pomocí RDB funguje postupný plán doplňování původně směnné ekonomiky bez daní a bez peněz - nejprve o peníze jakožto vyjádření směnné hodnoty, při zachování stále ještě čistě směnné ekonomiky - následně pak o zavedení rozlišení sféry podnikání a sféry veřejné při ještě současném doplnění funkce peněz i jako média směny: tím jsme se dostali sice k paradigmatu P3M, neboť jsme dospěli k ekonomice moderní, ale bez daní, ale na počátku této cesty i v jejím průběhu jsme pracovali s ekonomikami hypotetickými, ekonomikami ryze směnnými.

Nyní potřebujeme stanovit, jak bude přechod na P3M probíhat v reálném prostředí, tedy jak proběhne přechod ze stávajícího paradigmatu von Bismarckova na paradigma třetího milénia.

Existují v zásadě dva odlišné scénáře tohoto přechodu: okamžitý, ze dne na den, a postupný, probíhající několik let.

Pro jednoduchost dalšího výkladu pracujme chvíli se scénářem okamžitého přechodu z vBP na P3M, poté však důrazně doporučíme přechod postupný, a to v průběhu osmi let.

Řekněme tedy, že nějakým mávnutím kouzelného proutku se taková okamžitá změna uskutečnila, a to ze dne na den. Byly by tak zrušeny veškeré daně, tedy v ČR daně z příjmů fyzických i právnických osob, pojistné na sociální a zdravotní pojištění, DPH a řada dalších daní, třeba daně z převodu

nemovitostí apod. Svůj smysl by zcela ztratily i ty daně, které se sice za to, že jsou daněmi stydí, ale daněmi jsou, jako je třeba dálniční mýtné, poplatky ve zdravotnictví apod., a i ony by byly zrušeny.

Budeme přitom nadále počítat, že vše v ekonomice má v obou sférách, neb obě zůstanou zachovány, a to v původní struktuře a původních objemech svých aktivit, své peněžní ohodnocení, a že i samotná směna bude realizována prostřednictvím peněz.

Poněvadž by u každého produktu, každé aktivity, odpadlo placení daní, a to na celé meziproductové pyramidě jejich vzniku, vše by okamžitě mohlo a mělo být patřičně levnější. Jelikož by bylo stěží reálné spoléhat, že takto nemalý potenciál zlevnění se plně projeví i v praxi, bylo by zřejmě nezbytné z moci státu zajistit, že k takto všeobecnému, leč pro každý produkt specifickému zlevnění opravdu dojde. Vyžadovalo by to provést poměrně složitě přepočty podílu daňových nákladů na ceně každého jednotlivého produktu, produkovaného dnes v dané ekonomice.

A navíc: pokud by se taková okamžitá změna uskutečnila a vše by se náležitě zlevnilo, stávající peníze by byly rázem velmi silnější, koupěschopnost obyvatelstva i podnikání dramaticky vyšší a bez dalšího by došlo v ekonomice k velkým otřesům. Aby se takovým otřesům zabránilo, bylo by třeba zajistit, že v okamžiku spuštění bude provedena i měnová reforma, a to tak, aby po jejím provedení zůstala koupěschopnost obyvatelstva i podnikání na úrovni buď stejné jako před reformou nebo se posunula do poloh jen o málo vyšších, tak, aby v ekonomice k žádným otřesům nedošlo.

Znamená to, jinými slovy, že příprava takového přechodu by si vyžádala delší dobu a navíc by ještě musela být spojena s měnovou reformou, což je stěží něco, co by si mohlo získat nějakou aspoň trochu viditelnou podporu a šanci na uskutečnění.

Proto jednoznačně navrhujeme přechod postupný, konkrétně přechod v průběhu osmi let.

Navrhujeme, aby postupný scénář znamenal zrušení vždy 15% daní ze současné daňové kvóty, a to v prvním, druhém i třetím roce; které daně se budou rušit a v jakém rozsahu, musí být věcí diskuse a společenské dohody: daň z příjmu (nebo nějaká její část?), pojistné na sociální či zdravotní pojištění (či nějaké jejich části?), DPH (nebo nějaká snížení?).

Fungovat to bude tak, že se hned na počátku spuštění scénáře přechodu vytvoří RDB a parlament vždy nahradí zrušenou kvótu, tedy daně, které se do příjmů veřejných rozpočtů ten rok nevyberou jejich direktivní náhradou, přesně tak, jak jsme to výše popsali u okamžitého přechodu pro náhradu veškerých daňových příjmů. Adekvátně pak budou muset být vždy pro každý rok stanoveny i registrační a depozitní povinnosti plátců ve vztahu k RDB.

Po těchto třech letech zbude z daňové kvóty již jen (nebo pořád ještě?) 55%, a tyto daně se pak budou postupně rušit v dalších pěti letech, vždy 11% každým rokem.

A opět: adekvátně se musí měnit povinnosti ekonomických subjektů ve vztahu k RDB, jakož i zásady fungování této banky.

Tento postupný scénář má několik výhod.

Tou první je, že ekonomika stačí zrušení oněch ročních 15%, později 11% vstřebat, aniž by bylo nutné nařizovat měnové reformy: postačí spolehnout na to, že bude fungovat kombinace snížení cen a/nebo snížení nároků na mzdový růst a podobně.

Další výhodou, dnes, v čase finanční krize a recese reálné ekonomiky, výhodou kriticky důležitou, je to, že **s přechodem na P3M je možné začít prakticky okamžitě**: stačí několik novelizací existujících zákonů, ale asi i Ústavy, a vytvoření několika málo nových, včetně zákona o zřízení RDB, a vše může začít fungovat: například se zrušením prvních 15% daňové kvóty není třeba čekat na rok 2010, lze to udělat již v průběhu roku letošního, 2009.

Související **stabilizační a stimulační účinky tak začnou fungovat prakticky hned**, budou silně viditelné a **ze samé podstaty P3M nebudou vytvářet žádné zadlužení**: ve srovnání s tím, co se dnes navrhuje, mnohdy problematicky, jde o účinky zcela bezkonkurenční.

Rok 2016 by tak byl již posledním rokem, v němž by ještě existovala poslední rezidua vBP, od roku 2017 dále by vše již fungovalo úplně bez daní (dále by ovšem existovaly daně s funkcí výhradně regulační).

Je třeba dodat, že možnosti posílení ekonomiky se při přechodu na P3M zdaleka nevyčerpávají jen rušením daní.

Například lze uvažovat i o různých injekcích, například každoročně ve výši 2% až 5% ve vztahu k výši HDP, přičemž tyto injekce by stejně dobře mohly být jednorázové nebo být v probíhající roce rozloženy do několika menších a mohly by to být injekce, které by plošně zvýšily třeba kupní sílu důchodců, učitelů, zdravotníků atd., atd. Protože by šlo o injekce realizované direktivním zvýšením rozpočtu a provedené pak přes systém peněžních toků v rámci RDB, nevytvářelo by se tak ani zde žádné zadlužení!

To by mělo daleko silnější a daleko lépe rozložený účinek na sféru podnikání než to, co se uvažuje dosud, nejčastěji investice infrastrukturální, což jsou investice primárně posilující stavební firmy, s poměrně nepatrným dopadem do ostatních oblastí ekonomiky (připomeňme, že v Německu byly v nedávné historii podobné investice hodnoceny jako investice, které sice vytvoří užitečná díla, třeba dálnice, ale investice, jejichž pozitivní dlouhodobý dopad na ekonomiku jako celek je spíše minimální – viz např. von Dohnanyiho zprávu o transformaci bývalé NDR a podobně i zkušenosti z předchozí transformace Porúří).

Jistě, při aplikaci i těchto injekcí bez zadlužení by bylo nutno postupovat obezřetně tak, aby nedošlo k nárůstu inflace, k vytvoření obchodních nerovnováh a podobně.

Uzavřeme tím, že **přechod na P3M dovolí razantně a bez zadlužení investovat do oborů, které jsou nyní výrazně podinvestovány: do vědy a výzkumu, do vzdělávání, do zdravotnictví, do kultury atd., atd.**

Poněvadž nebudou daně, smysl ztratí nejen šedá ekonomika, ale i nařízení týkající se odpisových schémat: bude věcí každého, zda své auto odepíše ve svém účetnictví okamžitě, za dva roky nebo za pět let.

Vzhledem k tomu, že P3M dodá naprosto bezprecedentní možnosti práce s veřejnými rozpočty, už jen tím, že slavné keynesiánské efekty bude možné získávat bez jakéhokoliv zadlužení a bude rovněž možné různým způsobem třeba zavádět či stimulovat podnikání ve veřejném vlastnictví atd., atd., bude zapotřebí vytvořit účinné mechanismy zabráňující možným excesům.

Navrhujeme už teď dvě opatření.

Za prvé, vytvořit na všech potřebných úrovních nezávislé úřady kontroly přípravy, schválení, jakož i následného plnění veřejných rozpočtů.

Na úrovni EU by to byl Nejvyšší rozpočtový úřad EU, na úrovni České republiky Nejvyšší rozpočtový úřad ČR, další podobné úřady by u nás vznikly na úrovni krajů a poté měst a obcí (ideální by byl ovšem návrat k chybně zrušené struktuře okresů).

V čele každého takového úřadu by vždy byla rada, řekněme patnáctičlenná, jejíž členové by byli voleni na šest let, zpočátku ale třetina jen na dva, další třetina na čtyři roky tak, aby se složení rady každé dva roky o třetinu členů obměňovalo; tito členové by museli být špičkovými profesionály a špičkově příkladnými osobnostmi z hlediska občanské bezúhonnosti. Rada by se účastnila přípravy rozpočtu, spolu s příslušným zákonodárným či samosprávným orgánem, musela by připravený rozpočet kontrasignovat – jinak by nemohl vstoupit v platnost, a dohlížela by poté i na jeho plnění.

Každé rozhodnutí rady by bylo veřejné, muselo by být řádně zdůvodněno a toto zdůvodnění by muselo být veřejně přístupné, především na internetu (včetně případných odlišných stanovisek jednotlivých členů).

Každý úřad by disponoval potřebným profesionálním aparátem.

Za druhé, musela by být ve vhodné podobě zachována i možnost kontroly jednotlivých subjektů ekonomiky, například musí být možné kontrolovat, zda údaje uváděné v souvislosti s registrací nároků na penzi, nemocenskou apod., jakož i na jiné sociální dávky odpovídají skutečnosti a musí být i zabezpečeno, že podnikání bude fungovat v souladu s příslušnými principy (vyloučení kartelových dohod, ochrana spotřebitele, atd., atd).

©

V Brně, dne 31.1.2009

ing. Marie Dymáčeková

Michael Dymáček